

ОСИПЕНКО НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

Полтавський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, директор

Нове громадянство вимагає нової освіти

З розвитком демократичного, громадянського правового суспільства, у якому найвищою соціальною цінністю визнаються людина, її життя і здоров'я, честь, гідність, недоторканість, в українському законодавстві відбувається поступова адаптація до існуючих міжнародних стандартів демократичного врядування.

Конституція України 1996 року юридично закріпила широкий спектр прав і свобод людини і громадянина. Їх перелік і зміст у повному обсязі відповідають сучасним міжнародно-правовим стандартам прав людини, що містяться в міжнародних документах, серед яких, зокрема, Загальна декларація прав людини (1948 року). Конституція України, згідно з цими документами, чітко визначає єдиний і однаковий для всіх конституційний статус людини і громадянина та його принципи:

- свобода людини;
- рівність людей у своїй гідності та правах;
- невідчужуваність та непорушність прав і свобод людини;
- гарантованість прав і свобод людини і громадянина;
- невичерпність конституційного переліку прав і свобод людини і громадянина;
- рівність конституційних прав і свобод громадян України та рівність їх перед законом;
- єдність прав людини та її обов'язки перед суспільством [1].

Угода про асоціацію між Україною та ЄС ще раз підкреслила верховенство демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод.

Революція гідності та боротьба за свободу України створили нову українську ідею – ідею гідності, свободи і майбутнього. Так зазначено у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності [2].

Відповідальність влади - провести реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, просто прозоро та якісно працювати за новими підходами, гарантувати дотримання прав людини.

Відповідальність бізнесу - підтримувати та розвивати державу, бізнес середовище та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки,

здійснювати ефективні інвестування в економіку держави, дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції.

Відповідальність громадянського суспільства - контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватися Конституції України та законів України [2].

Отже, на шляху до побудови європейського, демократичного суспільства Україні необхідно здійснити ряд системних перетворень. Забезпечення успішності цих перетворень вимагає вирішення низки завдань, зокрема, переорієнтація системи підвищення кваліфікації посадовців на надання спеціальних знань, формування вмій, необхідних для виконання роботи за певною професією, посадою оскільки метою державної кадрової політики є забезпечення всіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів у контексті розвитку України як демократичної, соціальної держави з розвинутою ринковою економікою [3].

Професіонал-державний службовець, повинен володіти глибокими аналітичними здібностями, навичками планування та прогнозування, вміти системно мислити, бути креативним, ініціативним, уважним до деталей. Професійну культуру службовця складає також моральна культура. Особливої актуальності питання моральної культури та професійної етики набуло в зв'язку з необхідністю подолання елементів негативного іміджу державної служби, оптимізації та гармонізації відносин державних службовців з громадянами, та між собою. Тому необхідними якостями державного службовця-професіонала також повинні бути загальнолюдські цінності та моральні якості (ввічливість, тактовність, скромність, коректність, шанобливість тощо), знання ділового етикету, мовленнєвого етикету, професійної етики [6].

У цьому контексті особливого значення набуває утвердження принципів демократичного врядування у місцевих громадах через поширення знань з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини.

На початку 2000-х років, враховуючи досвід ряду європейських країн, Полтавська область була серед ініціаторів запровадження у школах спеціалізованого курсу «Громадянська освіта». Завдяки йому у загальноосвітніх закладах області активізувалась діяльність дитячих клубів різних напрямів, дитячих та молодіжних громадських організацій. Органи учнівського самоврядування ініціювали розробку кодексу поведінки учнів, його демократичного обговорення і подальшого чіткого дотримання. Шкільна молодь залучалася до участі в повсякденному житті школи, спільноти, громади, у громадських акціях та ініціативах (благодійна допомога, екологічні проекти, соціологічні опитування). Мета такої освіти - сприяння формуванню особистості, громадянина України, якому притаманні громадянська культура, усвідомлення взаємозв'язку між цінностями індивідуальної свободи, прав людини та її громадянської відповідальності, готовність до компетентної участі у житті суспільства.

На формування та розвиток громадянських компетентностей – системи знань, умінь, навичок, особистих якостей, що дають можливість людині ефективно діяти у суспільстві, реалізувати свої права і обов'язки, спрямовано навчання студентів випускних курсів вищих навчальних закладів III - IV рівнів акредитації на тематичних семінарах: «Моя майбутня професія – служити народові України», «Молодь і державна служба», «Формування регіонального лідера-управлінця», котрі уже впродовж 12 років проводяться на базі Полтавського Центру для випускників вищів, які впродовж навчання виявили високий освітній рівень та лідерські якості, беруть активну участь у громадській діяльності, є членами молодіжних громадських організацій. Мета цього навчання - підготовка дієвого резерву для державної служби.

Навчання здійснюється за 108 годинною програмою з подальшим стажуванням в органах виконавчої влади та зарахуванням кращих слухачів до кадрового резерву на посади державних службовців V-VII категорій. За ці роки сертифікати про навчання на семінарі отримали близько 400 випускників вищих навчальних закладів міста.

З метою формування свідомої громадянської позиції слухача, його світогляду, вміння приймати самостійні рішення, брати участь у самоврядуванні, яке є практичною школою демократії, формування особистості громадянина України, якому притаманні європейські цінності, демократична культура, громадянська позиція, відповідальність, готовність до активної участі у громадському житті, розширення практики демократичного врядування до навчально-тематичних планів підвищення кваліфікації за професійними програмами та програм тематичних семінарів, які реалізуються в Центрі для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, залежно від категорій слухачів включаються семінари-тренінги:

«Державне управління та імідж державного службовця. Управлінська праця: особливості, проблеми та перспективи»;

«Корпоративна культура: шляхи удосконалення форм і методів управлінської діяльності»;

«Взаємодія органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю у процесі формування та реалізації державної політики»;

«Європейська інтеграція України»;

«Шляхи підвищення якості надання адміністративних послуг»;

«Керівництво і лідерство в державному управлінні»;

«Культура ділового спілкування»;

«Конфлікти в управлінській діяльності та способи їх регулювання. Стресостійкість лідера»;

«Проект розвитку територіальної громади як спосіб вирішення місцевих проблем з використанням ініціатив населення»;

«Підготовка лідерів місцевих громад»;

«Впровадження гендерних підходів у діяльність органів влади і самоврядування»;

«Ефективні комунікації» та інші.

У цьому році у рамках швейцарсько-українського проекту «Розвиток громадянських компетентностей в Україні – DOCCU» колективом викладачів Центру розроблено програму тематичного короткострокового семінару-тренінгу *«Розвиток громадянських компетентностей державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування»*, метою реалізації якої є розробка методів навчання, спрямованого на виховання демократичної громадянськості в суспільстві, створення середовища, у якому пріоритетами є верховенство права та права людини, гендерна рівність, збалансований розподіл повноважень та економічна стабільність.

Безсумнівно, незважаючи на надзвичайну складність соціально-економічної та політичної ситуації, в якій опинилася наша держава, Україна вийде на цивілізований шлях відродження і поступу. До органів державної влади і місцевого самоврядування прийдуть молоді фахівці високого рівня кваліфікації і в цьому буде частка праці обласних Центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів.

Література

1. Конституція України;
2. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»;
3. Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012 «Про стратегію державної кадрової політики на 2012 -2020 роки»;
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1198-р «Про схвалення Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад»;
5. Рішення п'ятнадцятої сесії шостого скликання Полтавської обласної ради від 28 лютого 2013 року «Про Програму розвитку місцевого самоврядування у Полтавській області».
6. Подольчак М.Г., «Професіоналізм державного службовця як складова позитивного іміджу державної служби в цілому».